

Tussenrapportage Watertakenplan Hardinxveld Giessendam

Invulling van de zorgplichten stedelijk afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater

Project	Watertakenplan Hardinxveld-Giessendam
Datum	31-10-2022
Auteur	Renske ter Horst
Gecontroleerd	Karst Jan van Esch

1. Een nieuw watertakenplan

1.1 Richting bepalen

Gemeente Hardinxveld-Giessendam is toe aan een nieuw beleidsplan voor de watertaken. De planperiode van het huidige gemeentelijk rioleringsplan (GRP) loopt af. Deze tussentijdse rapportage is een voorbereiding op het nieuw op te stellen beleidsplan. Om beter aan te sluiten op de ontwikkelingen van dit moment willen we de inhoud van het GRP verbreden door naast stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater ook oppervlaktewateren mee te nemen. Alle waterstromen in onze gemeente zijn met elkaar verbonden, en daarom beschouwen we het watersysteem als geheel in het nieuw op te stellen beleidsplan, het Watertakenplan (WTP). Ook hebben we aandacht voor duurzaamheid en samenwerken met partijen in de waterketen, binnen de gemeente en met onze inwoners. Met deze rapportage vragen we college om richting te geven en informeren we de raad over de beleidsrichting en invulling van het watertakenplan.

1.2 Wettelijke verplichtingen

Met het Watertakenplan geven we invulling aan de wettelijke zorgplichten die zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer en de Waterwet. Naar verwachting wordt in januari 2023 de Omgevingswet van kracht, de zorgplichten blijven ook onder deze wet van kracht. In het WTP geven we aan hoe we omgaan met:

- *Zorgplicht stedelijk afvalwater en riolering*
Op grond van de Wet milieubeheer artikel 10.33 is elke gemeente verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt van de in de gemeente gelegen percelen. Alle percelen binnen de bebouwde kom zijn daarom aangesloten op (vrijverval)riolering. Buiten de bebouwde kom zijn alle percelen aangesloten op vrijvervalriolering, drukriolering, IBA of een geoorloofd alternatief. Het waterschap heeft op grond van artikel 2.4 uit de Waterwet de verplichting om het afvalwater te zuiveren (of te laten zuiveren door een andere partij).
- *Afvloeiend hemelwater*
Vanuit de Waterwet artikel 3.5 zijn gemeenten verplicht om zorg te dragen voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, maar alleen als degene die zich er van wil ontdoen niet redelijkerwijs het water zelf kan verwerken op het eigen perceel, door het in de bodem of in een oppervlaktewater te brengen.
- *Grondwater*
In de Waterwet, artikel 3.6, is bepaald dat de gemeente de zorg heeft om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Dit doet de gemeente door maatregelen te treffen in het openbaar gemeentelijke gebied voor zover deze doelmatig zijn en niet tot de zorg van de (grondwater)beheerder of de provincie behoort.
- *Oppervlaktewater*
Vanuit de Waterschapswet, artikel 1, is de zorg voor het watersysteem aan het waterschap opgedragen. Onderdeel van deze taak is het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast. Het waterschap voert in principe ook het beheer (inclusief onderhoud) van het stedelijk oppervlaktewater dat een verbinding heeft met het watersysteem en die in de legger zijn opgenomen.
- *Drinkwater*
In de Drinkwaterwet (artikel 2) is de zorg voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening opgedragen aan alle bestuursorganen. Samen met provincie en waterschap heeft de gemeente hier dus ook een taak.

2. Even terugkijken

Het huidige GRP is vastgesteld in 2011. Gedurende de looptijd van het GRP hebben we veel werkzaamheden en onderzoeken uitgevoerd. Een aantal zaken lichten we uit.

Bestuursakkoord Water

In het Bestuursakkoord Water (BAW) hebben Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven afspraken gemaakt voor een doelmatiger waterbeheer. Het BAW had als doel om de kwaliteit van het beheer te verbeteren tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. De doelstellingen van het BAW zijn behaald.

Werkzaamheden rioleringsobjecten

De diverse rioleringsobjecten die we beheren reinigen en inspecteren we stelselmatig. De afgelopen jaren hebben we achterstand opgelopen met het reinigen en inspecteren van de vrijvervalriolering. Door personele krapte hebben deze werkzaamheden vertraging opgelopen.

Klimaatverandering

Het klimaat verandert. Dit betekent dat weersextremen vaker zullen optreden. Het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie (DPRA) is een nationaal programma waarin zeven ambities zijn benoemd om de leefomgeving aan te passen om deze weersextremen. We geven regionaal en lokaal invulling aan deze ambities. We hebben regionaal stresstesten uitgevoerd voor de thema's wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. Daaruit blijken de risico's die optredende weersextremen met zich meebrengen. Lokaal hebben we een adaptatie strategie opgesteld waarin we beschrijven wat wij als gemeente doen en wat we van inwoners en bedrijven verwachten.

Inzicht in het functioneren van ons water- en rioolstelsel

Om te toetsen of het stelsel van Hardinxveld-Giessendam voldoet aan de gestelde eisen, hebben we een basisrioleringsplan (BRP opgesteld). In de BRP studie hebben we het stelsel hydraulisch en milieutechnisch doorgerekend. Daarnaast hebben we voor een aantal bemalingsgebieden vervolgstudies uitgevoerd waarin we gekeken hebben hoe we het verhard oppervlak kunnen afkoppelen van de riolering. De uitkomsten van deze studies en de maatregelen die hieruit volgen nemen we op in het GRP.

3. Visie op water in Hardinxveld-Giessendam

3.1 Waterketen in Hardinxveld-Giessendam

In Hardinxveld-Giessendam hebben we een uitgebreid stelsel om het stedelijk afvalwater vanuit de huishoudens en de bedrijven af te voeren richting de zuivering. Daarbij houden we vast aan de trits schoonhouden-scheiden-zuiveren. We proberen binnen onze mogelijkheden zoveel mogelijk te voorkomen dat schoon water verontreinigt. Waar mogelijk houden we afvalwater en schoon hemelwater gescheiden. Het vuile water transporteren we naar de RWZI waar het gezuiverd wordt voor het wordt teruggebracht in het milieu.

Overtollig hemelwater wordt door gemeente, waterschap en perceeleigenaren gezamenlijk ingezameld en verwerkt. Deze verantwoordelijkheid delen we, zodat maatregelen op de beste plek worden genomen. De perceeleigenaar verwerkt of bergt het hemelwater in principe op eigen terrein. De gemeente doet dit voor de openbare ruimte en voor de perceeleigenaren die het hemelwater zelf niet kunnen verwerken. Bij het verwerken van hemelwater volgen we de trits vasthouden-bergen-afvoeren. Waar mogelijk houden we de druppel vast waar deze valt, als dit niet mogelijk is bergen we het water lokaal of voeren we het af.

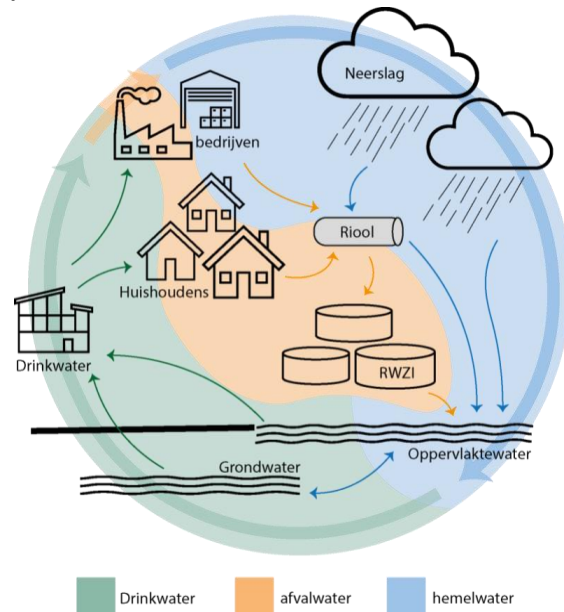
Het hemelwater wordt via watergangen afgevoerd naar de Giessen en komt uiteindelijk bij Kinderdijk uit in de Lek. Er wordt gewerkt aan een kortere route voor het hemelwater, door het via een nieuw gemaal te lozen richting de Beneden-Merwede. Voor een goede verwerking van het hemelwater vanuit het stedelijk gebied is het belangrijk dat de capaciteit van de doorstroming en de berging van het oppervlaktewater voldoende zijn.

Het grondwater in onze gemeente is onderdeel van een regionaal systeem. Onze gemeente ligt in het rivierengebied met een ondergrond die voornamelijk bestaat uit rivierklei en veen en kent hoge grondwaterstanden. We laten het grondwater zoveel mogelijk op een natuurlijke manier fluctueren. Als er structurele problemen zijn, zoeken we samen met betrokkenen naar doelmatige oplossingen.

3.2 Klimaatverandering

Het veranderende klimaat zorgt ervoor dat extreme weersomstandigheden zoals hevige neerslag, hitte en droogte vaker kunnen voorkomen. Ook in Hardinxveld-Giessendam merken we dit. De droge en hete zomers van 2019, 2020 en 2022 en de hevige bui in 2005, 2014 en augustus 2015 zijn hier voorbeelden van. Om ons aan te passen aan het veranderende klimaat stellen we andere eisen aan de inrichting van de leefomgeving. Door de openbare ruimte aan te passen en doordat inwoners op eigen terrein ook maatregelen treffen, beperken we de gevolgen van deze extreme weersomstandigheden.

Doordat we water zoveel mogelijk vasthouden en bergen in onze gemeente, zal er na (hevige) neerslag een tijd water in de leefomgeving staan. Zolang dit geen schade veroorzaakt is dit onderdeel van een doelmatig functionerend watersysteem. Om dit te realiseren moet de leefomgeving zo zijn ingericht dat er ruimte is om water te bergen zodat we schade aan woningen

Figuur 1 Schematisch overzicht stedelijk water

en bedrijven waar mogelijk voorkomen. Als dit niet mogelijk is dan voeren we het water af. Hier is een goede boven- en ondergrondse verbinding naar de oppervlaktewateren voor nodig.

Hoe ziet de waterketen in Hardinxveld-Giessendam eruit?

Object	type	Aantal
vrijvervalriolering	Gemengd	34 km
	DWA	20 km
	HWA	27 km
	infiltratieriool	3 km
	Persleiding	1,5 km
	Gemalen	19 stuks
	Drukriolering	Drukleiding
Drukriolering	Drukriooluntis	151 stuks
	Vacuümriolering	Vacuümleiding
Overstorten	vacuümstations	20 stuks
watergangen	Totale lengte	354 km
	In beheer bij gemeente	14,6 km
Hemelwatervoorzieningen	Wadi	2 stuks
	Ondergrondse berging	9010 m2

3.3 Samenwerken aan mooi en schoon water in Hardinxveld-Giessendam

Wij willen samenwerken met de bewoners en bedrijven in Hardinxveld-Giessendam. Iedereen heeft belang bij een goede omgang met water. Het gaat hierbij niet alleen om het wegvoeren van water, want op veel plekken is het mooie en schone water, bijvoorbeeld met natuurvriendelijke oevers, juist een waardevolle toevoeging. Binnen onze gemeente lopen veel watergangen die een grote landschappelijke en recreatieve waarde hebben. In samenwerking met vakgebied groen houden we dit in stand. Waar water en groen samenkomen sluiten we aan bij het groenbeleidsplan. Dit doen we door kennis uit te wisselen over het gebied, ervaringen en nieuwe technologieën. Daarnaast stemmen we planning van projecten op elkaar af en wanneer werkzaamheden overlap hebben stellen we een projectgroep samen.

Participatie

We volgen de participatienota in het opstellen van het beleid en het uitvoeren van de werkzaamheden. Bij het opstellen van het Watertakenplan nemen we de informatie uit meldingen en klachten die de afgelopen jaren gedaan zijn mee. Op de plekken waar problemen optreden doen we nader onderzoek of treffen we maatregelen om deze te verhelpen. Daarnaast zorgen we in de voorbereiding en uitvoering van projecten dat inwoners en bedrijven in de omgeving geïnformeerd worden en ze hun mening kunnen geven. Wat wij ophalen in het participatieproces nemen wij mee in de uitwerking van de projecten.

Bij het opstellen van het Watertakenplan gaan we in gesprek met **belangengroepen** in de gemeente. We informeren hen over het opstellen van het nieuwe beleidsplan en gaan met ze in gesprek, zodat zij kunnen meegeven wat ze belangrijk vinden.

3.4 Omgevingswet

Wanneer de Omgevingswet wordt ingevoerd is onzeker. De huidige planning is dat de nieuwe wet op 1 juli 2023 van kracht wordt. In de opbouw van dit watertakenplan sorteren we voor op de structuur van de Omgevingswet. Het Watertakenplan bestaat uit een visie, programma en plan en dient als bouwsteen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie van Hardinxveld-Giessendam.

Visie	Beleidsdoelen: wat willen we bereiken
Programma	Even terugkijken: wat hebben we gedaan?
	Huidige situatie: Wat hebben we nu?

Maatregelen: Wat moeten we doen op de korte en lange termijn?

Personeel en financiën: Welke middelen hebben we nodig?

Plan

Regels en verantwoordelijkheden: wat doen wij en wat verwachten we van derden?

3.5 Middelen

We voeren werkzaamheden uit om de waterketen op orde te houden. Hiervoor hebben we voldoende financiële en personele middelen nodig. Met voldoende en gekwalificeerd personeel voeren we de benodigde werkzaamheden uit. De financiële middelen die we nodig hebben verkrijgen we door middel van de rioolheffing. We stellen een kostendekkingberekening op voor de lange termijn waarin we op basis van de verwachte uitgaven (jaarlijkse kosten, onderhoud, vervanging en onderzoek) de rioolheffing bepalen. In de rioolheffingsverordening stelt de raad elk jaar de daadwerkelijke hoogte van de rioolheffing vast.

4. Beleid

4.1 Voortzetten wat goed gaat en waar mogelijk actualiseren

Al jarenlang werken we aan een mooi Hardinxveld-Giessendam en water speelt daarin een belangrijke rol. In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste beleidsuitgangspunten en leggen we de aanvullingen ten opzichte van het vorige gemeentelijke rioleringsplan aan u voor.

4.1.1 Zorgplicht stedelijk afvalwater

Vigerend beleid	aanvulling
Alle percelen op het gemeentelijke gebied waar afvalwater vrijkomt moeten van een rioleringsaansluiting zijn voorzien.	Waar alternatieve sanitatie voordelen kan bieden, onderzoeken we of het voor de specifieke locatie een doelmatige oplossing biedt. Bijvoorbeeld in het buitengebied.
De riolering dient voldoende afstroming, voldoende capaciteit (bij aanbod bui08, 19,8 mm), en in hoge mate waterdicht te zijn. Water op straat mag bij deze neerslaggebeurtenis niet optreden.	Voor nieuwbouw geldt dat de riolering voldoende capaciteit moet hebben om bui09 (29,4 mm) te verwerken.
Huisaansluitingen dienen in goede staat te zijn. Huisaansluitingen worden tot de erfgrans vernieuwd, bij het vervangen van het riool.	
We reinigen en inspecteren onze riolering periodiek.	We starten een nieuwe reinigings- en inspectiecyclus. Hiermee maken we een inhaalslag om de komende jaren de toestand van de riolering weer goed in beeld te krijgen.

4.1.2 Zorgplicht hemelwater

Vigerend beleid	aanvulling
Adequate inzameling van hemelwater, voor zover de particulier niet redelijkerwijs in de verwerking kan voorzien. Alle percelen binnen het gemeentelijk grondgebied waar hemelwater vrijkomt waarvan men zich wenst te ontdoen moeten zijn voorzien van een aansluiting op de riolering tenzij percelen langs oppervlaktewater liggen. Deze dienen zelf zorg te dragen voor afvoer naar het oppervlaktewater.	
We volgen de trits schoonhouden-scheiden-zuiveren. Schoon hemelwater zal bij voorkeur worden hergebruikt en/of geïnfiltreerd in de bodem dan wel afgevoerd middels bufferbassins en/of afwateringssloten. We koppelen schoon hemelwater af zonder wateroverlast en ongewenste milieuverontreiniging te veroorzaken. Vuil water voeren we af naar de zuivering.	De openbare ruimte koppelen we zoveel mogelijk af. Dit combineren we met rioolvervangingsprojecten. Ook particulieren stimuleren en faciliteren we om hun hemelwater af te koppelen en lokaal te verwerken. Wanneer we ergens aan de slag gaan, denken we adviserend mee met onze inwoners.

Voor extreme neerslaggebeurtenissen, zie 4.1.6 klimaatadaptatie.

4.1.3 Zorgplicht grondwater

Vigerend beleid	aanvulling
Voldoende ontwatering voor functie, door adequaat ontwerp en beheer.	
Monitoring van het grondwaterregime	
Als gemeente zijn wij het eerste aanspreekpunt voor inwoners en bedrijven wanneer zij grondwateroverlast ervaren. Na een klacht of melding zetten wij deze wanneer nodig door naar het waterschap of doen onderzoek naar de oorzaak.	In geval van overlast door een lage grondwaterstand zijn wij ook het aanspreekpunt.

Naast de invulling van de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater die ook in het huidige GRP zijn opgenomen hebben we in het op te stellen watertakenplan ook aandacht voor oppervlaktewater duurzaamheid en klimaatadaptatie. Voor de volgende onderwerpen is aangegeven welke aanvullingen t.o.v. het huidige GRP mee worden genomen in het watertakenplan.

4.1.4 Oppervlaktewater

Aanvulling (in lijn met het stedelijk waterplan)
Oppervlaktewateren zijn belangrijk om de hemelwaterzorgplicht goed in te vullen. Ze zijn een onderdeel van het water- en rioleringsstelsel. Het beheer van de oppervlaktewateren wordt uitgevoerd door waterschap of gemeente.
De waterkwaliteit past bij de functie van het water.
Het effect van vuiluitwerp door overstortingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn. Het effect van de riolering op de kwaliteit van het oppervlaktewater bepalen we door te kijken naar het ontvangende water.
De capaciteit en doorstroming van de watergangen is voldoende. Het oppervlaktewater moet T=10+10% kunnen verwerken met maximale peilstijging van 20 cm.

4.1.5 Duurzaamheid

Aanvulling
We beperken het gebruik van (niet-duurzame) energie.
Bij het inrichten van de waterketen wentelen we knelpunten in waterkwantiteit en -kwaliteit niet af op aangrenzende gebieden of op toekomstige generaties.
We staan open voor initiatieven op het gebied van energiewinning uit water. Hiervoor zijn drie opties: thermische energie uit drinkwater (TED), thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), thermische energie uit afvalwater (TEA). Wanneer vanuit de energietransitie behoefte is om de mogelijkheden van deze energiebronnen te onderzoeken, denken we mee.
Inwoners en bedrijven zijn zich bewust van de waterketen en de mogelijke consequenties van activiteiten op de waterketen.

4.1.6 Klimaatadaptatie

Aanvulling (in lijn met de regionale en lokale adaptatie strategie)
We werken toe naar een klimaatadaptief Hardinxveld-Giessendam in 2050. Aan de hand van de stresstesten die zijn uitgevoerd voor wateroverlast, hitte en droogte identificeren we de knelpunten en pakken deze aan wanneer er in de openbare ruimte doelmatig verbeteringen doorgevoerd kunnen worden.
Waar mogelijk zoeken we naar multifunctionele oplossingen. Door te vergroenen, kunnen we meer water verwerken en gelijktijdig hittestress en droogteproblemen tegen te gaan.
Een bui t=100+10% (66 mm in 1 uur) mag niet tot schade leiden, mits het vloerpeil van de woningen ten minste 25 cm boven maaiveld ligt. Water in de openbare ruimte accepteren we, zolang het geen schade geeft en doorgaande wegen niet langdurig blokkeert. We gaan meer

---

wegen en groen aanleggen waarin we water bovengronds een plek geven. Voor laag gelegen woningen is een regeling om deze op te vijzelen.

Voor nieuwbouw en inbreidingslocaties hanteren we de eis dat T=100+10% (66 mm in 1 uur) binnen het plangebied geborgen moet worden. Bij een dergelijke neerslaggebeurtenis geldt voor het oppervlaktewater dat het waterpeil mag stijgen tot de laagste putdekstelhoogte op wijkniveau.

4.1.7 Samenwerken

---

aanvulling

Opgaven waar meerwaarde te behalen is pakken we gezamenlijk binnen de samenwerking op. We leveren onze bijdrage bij het opstellen van de nieuwe plannen voor de Omgevingswet. Vanuit water bepalen we welke werkzaamheden nodig zijn. Daarna bekijken we of er meekoppelkansen zijn met andere opgaven. Als vervangingswerkzaamheden (bijna) samenvallen met andere werkzaamheden in de openbare ruimte, dan pakken we dit zoveel mogelijk samen op.

We werken samen in de waterketen. Wanneer we elkaar nodig hebben, weten we buurgemeenten en waterschap te vinden.

Alle partijen met een handelingsperspectief worden betrokken bij het vormen van de plannen.
